

Ipan 31 tlen mayo metstli tlen ni xiwitl Tlayekananih Consejo General del Organismo Público Local Electoral de Veracruz (OPLEV) kanpa kipalewia tlasenkawalli OPLEV/CG0662023, kiselia tlahkwilolli tlen kipannextia kenihkatsa mochiwas iwan kenihkatsa mosenkwilis ipan masewalchinankomeh kanpa achtowi kinmatiltiseh, kintlahtlaniliseh, ika kwalli tematiltiseh, tlen kwalli iyollo iwan tlen kanin wallowih ne masewalchinankomeh iwan afromexicanas, tlen kena tekitiseh ipan ne amaakokilistli SUP-REC-231/2023, ipan ne Sala Superior del Tribunal Electoral del Poder Judicial de la Federación, nohkiya kehnopa ika ne tlasenkawalli OPLEV/CG113/2023 tlen Organismo Público Local Electoral del Estado de Veracruz.

Ni amatinih tlawel kwalli tlapalewilistli ipan ne tlahlamikilistli tlen kenihkatsa, mochiwa ne tlahtlanilistli, tlen altepetlalmeh, tlen tlamokwitlawiyanih, kanpa kalaki tlen sekinokeh tlamantli tlen ne tlahtlanilistli.

Ne OPLEV kipiya ne amatlahtoltlapalewilli tlen kinextia tekitl tlen kichiwtok, iwan tlapalewilistli tlen axkana mochiwtok kanpa iwikal tlamantli iwan kichiwa tlen tlanawatilli kanpa kikalakia ne tlahtlanilistli, tlen masewalchinankomeh. Yeka moneki mochiwas se tlahtlanilistli naman.

Ne tlahtlanilistli ne kanpa saniloa tlen kwalli kanpa kinekih kimatiseh, axkinekih ma onkah se kwalantli. Keman kisansekotilia tlen tlahtlanilistli iwan tlapalewilistli, tlen masewalchinankomeh kipiya tlanawatilli kiihtoseh tlan kinekiseh iwan kehnopa kichiwaseh ne yehyekolistli tlen kinekih kanpa kikwanehnemiliseh tlen tlapiyalistli, ika iwanpoyowan iwan nemilistli.

Ne tlahtlanilistli kwalli kanpa kinechikos yehyekolistli iwan kichiwas kwanehnemilistli, kanpa kitekiwis kenikih ne tlaneltokilistli tlen kiihtoah ne masewalchinankomeh tlen tlatepanitlalistli tekitl kanpa kinekih kinextiseh ipan ne OPLEV.

Ne tlanawatilli tlen Chalchiwehkan tlalli kiixmati mahtlaktli iwan eyi masewalchinankomeh: náhuatl, huasteco, tepehua, otomí, totonaca, zapoteco, popoluca, mixe, chinanteco, mazateco, maya, zoque iwan mixteco. Ni chinankomeh kinekih kitlahtlaniliseh ika tlen tekiwahmeh, ipan 11 monechikoseh ipan altepetlalli (**Chicontepepec, Huayacocotla, Tamiahua, Papantla, Zongolica, Yanga, Actopan, Soledad Atzompa, Santiago Sochiapa, Acayucan iwan Las Choapas**).

Ne tikittaseh tlen tlahtlanilistli elis tlen panos:

Tlen tekiwahmeh masewalchinankomeh iwan afromexicanas kanpa tlanawatia tlen tlapehpenilistli popular iwan tlen kichiwa tlapehpenilistli ipan tlakanechikolistli, ipan Chalchiwehkan tlalli.	Ne tlapalewilistli tlen xitlawak ipan siwameh masewalmeh iwan afromexicanas.
---	--

TLANECHIKOLLI TLEN KENIHKI MOCHIWAS IWAN
MOSENKWILIS IPAN MASEWALCHINANKOMEH

Tlen ichpokameh iwan telpokameh masewalmeh iwan afromexicanas kanpa kalakih tlen xitlawak mochiwa tlahtlanilistli ipan Chalchiwehkan tlalli.	Techixnextia timasewalmeh.
--	----------------------------

Kanpa tichiwa ne kwanehnemilistli tlen tikittaseh tlahtlanilistli, kanpa tikchiwah ne tlahtlanilistli tlen mochiwa kanpa kiixmatiseh ne tlahlamikilistli iwan ne tlahtolli tlen chinanko. Kanpa panos:

Eje	Tlahtlanilistli tlen masewalchinankomeh			
I. Ne tekiwahmeh tlen masewalchinankomeh iwan afromexicanas kanpa tlanawatia tlen tlaphepenilistli popular iwan tlahlamikilistli tlen tlaphepenilistli ika ne tlakanechikolistli, ipan Chalchiwehkan tlalli.	<p>A. Tlen mochiwa ipan ne tlaphepenilistli tlen pano ipan OPLEV kichiwa tekintl tlen kwalli kanpa 28 altepetlalmeh (ika iwikal tlen masewalchinankomeh tlen 80% so achiyok), tlen tlakanechikolistli iwan sansekotilistli kinextiseh tekipanoanih masewalmeh tekichiwanih iwan sentlapalewilistli; nohkiya ipan, 9 altepetlalmeh (ika ne masewalchinankomeh tlen 60% achi temo tlen 80%), kinextiseh towanpoyowan tekipanoanih masewalmeh tekichiwanih so tlen sentlapalewilistli.</p> <p>1. ¿Kena tikwelitta ni tlen tlasenkawalli kenihki monehnewilihtok? 2. ¿Kenihkatsa seyok tlamantli welis nohkiya moyekanas mochinanko?</p> <p>B. Tlen mochiwa ipan ne tlaphepenilistli tlen pano ipan OPLEV kichiwa tekintl tlen kwalli ipan 2 tlahtlanawatihkayotl (ika masewalchinankomeh tlen 60% achiyok), kehnopa ne tlakanechikolistli iwan sansekotilistli kinextiseh towanpoyowan tekipanoanih masewalmeh tlen tlayolkayotl?</p> <p>1. ¿Kena tikwelitta ni tlen tlasenkawalli kenihki monehnewilihtok? 2. ¿Kenihkatsa seyok tlamantli welis nohkiya moyekanas mochinanko?</p>			
II. Tlen tlapalewilistli tlen siwameh masewalmeh iwan afromexicanas.	<p>1. ¿Keniki tikchiwas tlen welis tikwalchiwaseh ne tlapalewilistli tlen xitlawak ipan siwameh tlen chinanko? 2. ¿Tlen tekintl moneki mochiwas kanpa ne tekiwahmeh kitlaphepenia kanpa kinekih ma kwalli eli ne tlapalewilistli tlen siwameh masewalmeh ika ne tlanawatia tlen tlaphepenilistli popular?</p>			
III. Tlen ichpokameh iwan telpokameh masewalmeh iwan afromexicanos iwan kanpa kinekih kalakiseh tlen xitlawak tlaphepenilistli ipan Chalchiwehkan tlalli.	<p>1. ¿Kenikih tikchiwas tlen welis tikwalchiwaseh ne tlapalewilistli tlen xitlawak ipan ichpokameh iwan telpokameh tlen chinanko? 2. ¿Tlen tekintl moneki mochiwas kanpa ne tekiwahmeh kitlaphepenia kanpa kinekih ma kwalli eli ne tlapalewilistli tlen ichpokameh iwan telpokameh masewalchinankomeh kanpa tlanawatia tlen tlaphepenilistli popular?</p>			
IV. Techixnextia timasewalmeh.	<p>1. ¿Xikkwanehnemilli ken ne mochinanko itstok se tekiwah tlen welis machtilisenkawalli ahkiya kipiya ika inin tlen mochiwas ipan chinanko? 2. Kanpa inmohwantin, ¿Tlen tekiwah moneki kinextis ne amanextilistli tlen machtilisenkawalli ahkiya ika inin tlen mochiwa tlen se towanpoyo ika masewalchinankomeh kanpa walah?</p> <table border="1" style="margin-left: auto; margin-right: auto;"> <tr> <td>Tekiwah</td> <td>kena</td> <td>Axkana</td> </tr> </table>	Tekiwah	kena	Axkana
Tekiwah	kena	Axkana		

A	Tlasentilistli tlen Chinanko.		
B	Tlasentilistli tlen tekiwahmeh, so masewalchinankomeh.		
C	Tekiwahmeh masewalmeh (tlanawatia, tekiwahmeh, comisarias, tlanawatihketl, eltok tekiwa so tlapalewia).		
D	Masewaltekiwa tlen tlalli (tlen nochimeh iwan tlen kipiya iniaxka ne tlalli).		
E	Sekinokeh (xikihto katliya).		

3. ¿Katia so katliya tlen sekinokeh tlanechikolli tlen moneki tlasentilistli tlen se towanpoyo kanpa kinekih kipiya se tekipanoanilh tlen kiyekana ne chinanko?

	Amatlanekilli	Kena	Axkana
A	Moneki wallas ipan se masewalchinanko.		
B	Moneki tlakatis ipan se masewalchinanko.		
C	Moneki kamatis se masewalhtolli.		
D	Ma wallah towanpoyo tlen masewalchinanko.		
E	Moneki ma tekitito seyok masewaltekittl ipan chinanko.		
F	Moneki ma tekitito ken tekiwah ipan chinanko.		
G	Moneki tlapalewihto kwalli ipan ichinanko.		
H	Moneki kinextis tlapalewilistli ika ichinanko.		

	I	Moneki kipalewitos ichinanko.		
	J	Moneki moixnextihtos ipan tlasentilistli tlen tekintl kanpa kiwaltlalia kaltlanawatilli so kwalantli ipan chinanko.		
	K	Moneki ma tekitito kanpa onkah masewalmeh tlen kinekih kimokwitlawiseh kaltlanawatilli.		
	L	Sekinokeh (Xikihto katliya).		
<p>4. ¿Tlen ika seyok tlamantli welis kinextis ne tlen itekih kichiwtok ika ichinanko?</p>				

Kalihtik tlen tlahtlanilistli, onkas sekinokeh tlamantli kanpa mochiwas tekintl tlen kwalli, kenikih: ne tekiwah kwalli tekintl kanpa kichiwas ne tekintl tlen tlahtlanilistli, ne tlakayochiwalli tlen kichiwa tlanawatilistli tlen tlamokwitlawia kanpa kitepanitta tekintl iwan tlen tlanawatilli tlen towanpoyowan ipan tlahtlanilistli, ne tlakayochiwalli tlen kwanehnemilistli tlen temaka yehyekolistli ipan kitlachilis kwalli ne masewalchinankomeh. Nohkiya onkas towanpoyowan tlen kitlachiliseh iwan kichiwaseh kinekih mochiwa ne tlahtlanilistli.

Ne tlahtlanilistli tlahtlapantli kenihkatsa, elis tlen panos:

- Kenihkatsa tlamachtilistli, kanpa kichiwa miyak amatinih tlen kitekiwiseh ipan tlapehpenilistli, kanpa ne amatlanotsalli, tlen protocolo iwan kiihkwihoa tlen mochiwa. Kanpa kenihkatsa kinekih kinextis ne amatlanotsalli iwan temakaseh ne tlanechikolli tlen Protocolo iwan kiihkwihoa tlen mochiwas.
- Kenihkatsa tematiltiseh, tlen mochiwas ipan tlasentilistli tlen altepetlalmeh kimanextia; kanpa kimakaseh ne tekiwahmeh tlen masewalchinankomeh nochi ne yehyekolistli tlen moneki kehnopa welis tlapalewis ipan ne tlapehpenalistli iwan welis tematiltis kenihkatsa kiihta ne tlamantli, tlen tlasenkawalli tlen kitekiwia iwan nemilistli, nohkiya welis tlapalewis ipan tlapehpenilistli.

TLANECHIKOLLI TLEN KENIHKI MOCHIWAS IWAN
MOSENKWILIS IPAN MASEWALCHINANKOMEH

- Kenihkatsa mokamaixnamikiseh, tlen momaka ipan ne masewalchinankomeh, kanpa axkana mokalakia ne OPLEV so sekinokeh kaltlanawatilli. Iwan nopa kanpa kikwanehnmilia iwan kiihtoseh yehyekolistli tlen kimakakeh ipan ne tlaphepenilistli.
- Kenihkatsa kintlatlaniliah, kanpa mochiwas ipan tlasentilistli kanpa yaseh tekiwameh tlen masewalchinankomeh, onkas sanilistli ika ne towanpoyowan tlen kimatih OPLEV iwan kiwaseh ne tlasenkawalli ennikatsa mokakeh ipan masewalchinankomeh tlen kenihkatsa mokamaixnamikeh. Ipan ne altepetlalmeh kanpa kitokaxtiseh se tekichiwketl tlen chinanko tlen yas ipan tlasentilistli estatal tlen kenihkatsa kinextia.
- Motlapos ipan eyi tonatih kanpa mochiwas tlamitilistli tlen tlasentilistli, kanpa kiseliseh ipan tepostokatsawalli consulta.indigena@oplever.org.mx iwan ipan ne kaltlanawatilli tlen OPLEV, tlen kiihtoa iwan kinekih kichiwaseh ipan ne tlahtlanilistli.
- Kenihkatsa ne nechikolistli tlen kiski, kanpa kinekih kisansekotiliseh ne yehyekolistli tlen kenihkatsa tlahtlanilistli kanpa mochiwas se kwanehnmilistli.
- Kenihkatsa ne tlapewaltilistli tlen kinextiliah, keman kinextis ne kwanehnmilistli ipan ne tlasentilistli estatal, kanpa itstoseh sekinokeh tekichiwanih masewalmeh tlen kinitlaltokeh ipan ne tlahtlanilistli. Kanpa kiihtoseh ika ne tlajtolkwapalistli tlen masewaltlahtolli iwan kitlekoltiseh ipan tepostli microsities tlen OPLEV, ipan www.oplever.org.mx/consulta-indigena/.
- Kenihkatsa mochiwas ne tlajtolkwapalistli kanpa kinextis tlen moneki kipiwas tekiti tlen tikitta kiyekana tlen xitlawak tlanawatihketl kanpa kipalewia masewalchinankomeh, ika ne tlahtlapantli tlen OPLEV.

